

ΕΝΟΤΗΤΑ 5η

Κείμενο 1. **Η ειρήνη δεν είναι φυσική κατάσταση (οικοδομείται παντού και κάθε στιγμή)**

1. Ποιες καθημερινές συμπεριφορές οικοδομούν την ειρήνη;

Η ειρήνη δεν είναι φυσική κατάσταση. Είναι θέμα ανατροφής, αγωγής.

Την ειρήνη την οικοδομούν (χτίζουν):

- ❖ Οι ευγενικοί τρόποι (καλημέρα, ευχαριστώ)
- ❖ Η διακριτικότητα
- ❖ Ο σεβασμός στους κανόνες και στους νόμους
- ❖ Η χρήση σωματικής δύναμης για καλό σκοπό και όχι για βίαιη συμπεριφορά
- ❖ Η μελέτη της ιστορίας του κόσμου και η συζήτηση με ανθρώπους που έχουν διαφορετικές αντιλήψεις από εμάς
- ❖ Η αντίδρασή μας μπροστά στις αδικίες. (π.χ. όταν βλέπουμε μια αδικία στο σχολείο από μαθητές, επεμβαίνουμε για να αποκαταστήσουμε την αδικία).
- ❖ Η επέμβαση του διευθυντή του σχολείου, όταν τιμωρεί αυτούς που ασκούν βία στους άλλους και τους εξηγεί γιατί τους τιμωρεί
- ❖ Η αντίδρασή μας στον άδικο αποκλεισμό εισόδου ξένων σε δημόσιους χώρους
- ❖ Η διδασκαλία της ιστορίας στα σχολεία (διδάσκει τα αίτια και τις συνέπειες των πολέμων και παροτρύνει στην αποφυγή του)

2. Τι προετοιμάζει τον πόλεμο;

Κάθε τι που είναι αντίθετο με τα παραπάνω και επιπλέον,

- ❖ **Η έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας**, ουσιαστικής μόρφωσης, πνευματικής καλλιέργειας (όχι απλά και μόνο γνώσης), από αυτούς που αδικούν
- ❖ Η έλλειψη παιδείας και γνώσης της ιστορίας οδηγεί σε λανθασμένα πρότυπα και επιλογές των ατόμων που καλούνται να εκλέξουν τους πολιτικούς οι οποίοι θα τους εκπροσωπήσουν στη Βουλή
- ❖ Η μισαλλοδοξία, ο δογματισμός και ο φανατισμός που καταργούν το διάλογο και τη συνεργασία
- ❖ Ο θρησκευτικός φανατισμός
- ❖ Η εκμετάλλευση των αδυνάτων, ατόμων ή κρατών, από τους δυνατούς
- ❖ Η βία, η αδικία και οι ανισότητες σε όλα τα επίπεδα της ζωής των ανθρώπων
- ❖ Τα συμφέροντα και ο σκληρός ανταγωνισμός
- ❖ Ο υλισμός (θεοποίηση των υλικών αγαθών)
- ❖ Η υπερπροβολή της βίας, απάτης, πορνείας από τα Μ.Μ.Ε και το διαδίκτυο (κάνει τους ανθρώπους να αποκτήσουν κτηνώδη ένστικτα)
- ❖ Η έλλειψη αληθινών διαπροσωπικών σχέσεων οι οποίες θα στήριζαν την αγάπη, την εμπιστοσύνη και την αλληλεγγύη
- ❖ Η κατακόρυφη πτώση των ηθικών αρχών, (έλλειψη αυτοσεβασμού, αλληλοσεβασμού, αξιοπρέπειας, ροπή προς την οκνηρία, απάτη, πορνεία)
- ❖ Ο εθνικισμός, οι προκαταλήψεις, ο φανατισμός, ο ρατσισμός
- ❖ Η άρνηση των προτύπων της ηθικής, της ισότητας, της αλληλεγγύης, της δημοκρατίας που καλλιέργησαν ο χριστιανισμός και η δημοκρατία (η εγκατάλειψη της χριστιανικής πίστης και της διδασκαλίας του Χριστού η οποία συνοδεύεται από διάθεση για αγάπη συγχώρεση και αλληλοβοήθεια)
- ❖ Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η κατασκευή υπερσύγχρονων όπλων τα οποία κοστίζουν όσο κοστίζει ο προϋπολογισμός για τη σίτιση ολόκληρης της ανθρωπότητας

Ποια από τα παραπάνω συμβάλλουν στην αύξηση της αγριότητας του πολέμου; Κείμενο 5. ερώτηση 2.

Πώς εκδηλώνεται η αγριότητα του πολέμου; (με βιασμούς, βασανιστήρια, θανάτους από πείνα, θανάτους από βία ρατσιστική,)

Κείμενο 2. Λερώνει

Τα σύμβολα της ειρήνης(περιστέρι, κλαδί ελιάς,) είναι λερωμένα με πετρέλαιο (μαύρος χρυσός). Αυτό συμβαίνει εξαιτίας του ότι υπάρχει η επιθυμία από τους δυνατούς να εκμεταλλευτούν το πετρέλαιο και οδηγούν στον πόλεμο και στην αδικία. Ποιοι πόλεμοι έγιναν για το πετρέλαιο;

Κείμενο 4. Όσα φέρνει ο πόλεμος.

Ο ιστορικός της αρχαιότητας Θουκυδίδης λέει ότι οι άνθρωποι άλλαξαν το νόημα των λέξεων, για να δικαιολογήσουν τις πράξεις τους κατά τη διάρκεια του πολέμου. Ποιες έννοιες αντικαταστάθηκαν με άλλες;

Ποιες συνέπειες των πολέμων φαίνονται στα κείμενα της ενότητας;
Κείμενο 3.(Η σκληρή πραγματικότητα του πολέμου)

Κείμενο 5.(Γκουέρνικα)

Κείμενο 6. Μια γενιά που της έκλεψαν το χαμόγελο

Το κείμενο είναι ρεπορτάζ από συλλογή ειδήσεων ημερήσιου τύπου με ενημερωτικό χαρακτήρα.

Ένας διακεκριμένος γιατρός από τη γάζα μιλάει για τα παιδιά της Παλαιστίνης και θεωρεί πως είναι η γενιά που τους έκλεψαν το χαμόγελο. Γιατί;

Επειδή:

- ❖ Ζουν σε μια εμπόλεμη ζώνη και βιώνουν καθημερινά τη σκιά του θανάτου. (αυτό σημαίνει διαρκής τρόμος)
- ❖ Υποσιτίζονται
- ❖ Τραυματίζονται
- ❖ Χάνουν ώρες μαθημάτων
- ❖ Χάνουν ευκαιρίες στη ζωή
- ❖ Δεν μπορούν να χαμογελάσουν
- ❖ Πόλεμος επικρατεί ακόμα και στα παιχνίδια τους

Κείμενο 7.

Σε ποιο πόλεμο αναφέρεται το κείμενο; Ποιες οι συνέπειές του όπως φαίνονται στο κείμενο;

Παραγωγή λόγου

Να γράψετε μια επιστολή προς τον ηγέτη ενός κράτους που έχει εμπλακεί σε πολεμική σύγκρουση με άλλη χώρα. Στην επιστολή σας αυτή να περιγράψετε τις συνέπειες του πολέμου για τον άμαχο πληθυσμό και ιδιαίτερα για τα παιδιά καθώς και να προτείνετε ένα ειρηνικό τρόπο επίλυσης των διαφορών μεταξύ των δύο κρατών.

ΚΕΙΜΕΝΟ: Σκέψεις ενός παιδιού για τον πόλεμο

Εισαγωγικό σημείωμα:

<<Στη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου πολέμου, η 12χρονη Εβραία Άννα Φρανκ έγραφε τις σκέψεις της στο ημερολόγιό της, ενώ κρυβόταν από τους Γερμανούς κατακτητές.>>

Τετάρτη 3 Μαρτίου 1944

Είναι μια φοβερή εποχή. Γύρω λυσσομανάει ο πόλεμος και κανένας δε γνωρίζει αν θα είναι ζωντανός την άλλη μέρα. Θυμάμαι που ζούσαμε όλοι μαζί στην πόλη και περιμέναμε από στιγμή σε στιγμή να την αδειάσουν ή να φύγουμε. Οι μέρες μας ήταν γεμάτες κανονιές και πυροβολισμούς και τις νύχτες μυστηριώδεις ήχοι έρχονταν από τα βάθη. Αυτό συνεχίστηκε έτσι καμιά βδομάδα, ώσπου ένα βράδυ μάς σκέπασε μια νύχτα που κρατάει ακόμη και σήμερα.

Θυμάμαι σαν τώρα εκείνη τη στιγμή. Πρέπει να ήταν αργά το βράδυ, όταν ακούστηκαν ξαφνικά τρομερές εκρήξεις. Το βάλαμε στα πόδια όσο πιο γρήγορα μπορούσαμε. Παντού γύρω μας έτρεχαν άνθρωποι που φώναζαν. Τα σπίτια καίγονταν, έτσι ώστε όλα τα πράγματα φαίνονταν πυρωμένα και κόκκινα. Δεν είναι δυνατό να πω πόση ώρα έτρεχα έτσι, πάντα με την εικόνα των σπιτιών που καίγονταν, των προσώπων που ούρλιαζαν παραμορφωμένα μπρος στα μάτια μου.

Συνέχεια αναρωτιόμαστε απελπισμένα: «Γιατί πρέπει να γίνεται ο πόλεμος; Γιατί οι άνθρωποι δεν μπορούν να ζήσουν ειρηνικά; Γιατί όλη αυτή η καταστροφή;». Στο ερώτημα αυτό δεν είναι εύκολο να βρούμε απάντηση. Αλήθεια, γιατί φτιάχνουν ολοένα μεγαλύτερα αεροπλάνα με όλο και πιο βαριές βόμβες, ενώ την ίδια στιγμή χτίζουν τα κατεστραμμένα σπίτια; Γιατί σπαταλούν δισεκατομμύρια κάθε μέρα για τον πόλεμο, ενώ φαίνεται ότι δεν υπάρχει ούτε μια δεκάρα διαθέσιμη για τα φάρμακα, τους φτωχούς και τους καλλιτέχνες; Γιατί υπάρχουν άνθρωποι που πεινούν, ενώ σε άλλα μέρη της γης έχουν τόσα τρόφιμα που τα αφήνουν να σαπίζουν; Μήπως οι άνθρωποι είναι τρελοί;

Δεν μπορώ να πιστέψω ότι υπεύθυνοι για τον πόλεμο είναι μόνο οι ισχυροί, οι πλούσιοι και οι πολιτικοί. Όχι, και οι απλοί άνθρωποι μπορεί να θέλουν τον πόλεμο, αλλιώς οι λαοί θα είχαν επαναστατήσει προ πολλού. Είναι το ένστικτο της καταστροφής που οδηγεί τους ανθρώπους στον πόλεμο, κι αν όλο το ανθρώπινο γένος, χωρίς εξαίρεση, δεν αλλάξει, οι πόλεμοι δεν πρόκειται να σταματήσουν. Οι πολιτισμοί θα καταστρέφονται, ό,τι ωραίο χτίζεται θα γκρεμίζεται και η ανθρωπότητα θα αρχίζει ξανά και ξανά από την αρχή.

Έχω νιώσει πολλές φορές παγιδευμένη αλλά ποτέ απελπισμένη. Στο ημερολόγιό μου μιλάω για τις στερήσεις σαν να πρόκειται για κάτι διασκεδαστικό. Έχω πάρει την απόφαση να ζήσω μια ενδιαφέρουσα ζωή, διαφορετική από τη ζωή του απλού κοριτσιού και, αργότερα, από τη ζωή της απλής νοικοκυράς. Είμαι νέα και δυνατή. Είναι ανάγκη να επιβιώσω και αρνούμαι να κλαίω όλη την ώρα. Κάθε μέρα ωριμάζω εσωτερικά και αισθάνομαι την ειρήνη να πλησιάζει.

Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ, εκδ. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα, 1983 (διασκευή)

**Πόλεμος ή ειρήνη;
Σκέψεις για τη ζωή και τον πόλεμο
Ποιοι δημιουργούν τα ανθρώπινα δράματα;**

Αν μπορούσαμε να ξέρουμε την ατομική ιστορία, τα ονόματα, το χαμόγελο, τα όνειρα, τις αγάπες, τις επιθυμίες και τις δημιουργικές ικανότητες των εκατομμυρίων νεκρών των πολέμων, αν τους γνωρίζαμε σαν αδέρφια μας, σαν τους ανθρώπους που μεγαλώσαμε μαζί, ονειρευτήκαμε μαζί, τι διάσταση θα είχε για μας η ανθρώπινη ιστορία και πόσο άγρυπνοι και προσεχτικοί θα ήμασταν σε κάθε επιλογή της εξουσίας, σε κάθε ιδεολογική πρόταση;
(Χρόνης Μίσσιος, <<Χαμογέλα ρε τι σου ζητάνε;>>)

Πώς μπορεί να αποφευχθεί ο πόλεμος;

Ο πόλεμος μπορεί να αποφευχθεί

αν:

1. Διαδοθεί η ανθρωπιστική παιδεία και αποκτήσουμε:

- σωστά πρότυπα
- ηθικές αξίες
- κριτική σκέψη και γενικότερα
- ολοκληρωμένη προσωπικότητα, ώστε να μπορούμε να συνυπάρχουμε αρμονικά στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες.

2. Δίνονται ίσες ευκαιρίες στις κοινωνίες.

3. Υπάρχει σεβασμός και τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4. Συνειδητοποιήσουμε τα προβλήματα του ρατσισμού και:

- τον καταγγέλλουμε
- τον αποδοκιμάσουμε
- στηλιτεύσουμε και
- εμποδίσουμε τέτοια αρνητικά φαινόμενα αναλαμβάνοντας δράση.

5. Επιδιώξουμε την επικοινωνία με άλλους λαούς, ώστε να γνωρίσουμε

- την ιστορία τους
- τον πολιτισμό τους

να μάθουμε να εκτιμάμε και να σεβόμαστε την αξία και τις ιδιαιτερότητες τους και να μη γινόμαστε εθνικιστές.

6. Τα Μ.Μ.Ε. και οι πνευματικοί άνθρωποι ενδιαφερθούν για τη λύση των σημαντικών προβλημάτων, αλλά και την αφύπνιση του αδρανισμένου πολίτη

Αναλάβουν δράση οι διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί χωρίς σκοπιμότητες και συμφέροντα και προσφέρουν λύσεις με εθελοντική κοινωνική προσφορά.

Συνεχίστε.....

αν:

8. - - - - -

ΕΙΡΗΝΗ – ΠΟΛΕΜΟΣ

Η αξία της ειρήνης:

- ευημερία, πρόοδος ανθρώπων και κοινωνίας.
- ασφάλεια, αυτοπεποίθηση, πίστη στο μέλλον.
- σεβασμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ύπαρξη ελευθερίας και δικαιοσύνης.
- βελτίωση βιοτικού επιπέδου του ανθρώπου,
- προσπάθεια επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων,
- δημιουργία δίκαιης και δημοκρατικής κοινωνίας.
- άνθηση γραμμάτων και τεχνών,
- η επιστημονική έρευνα στην υπηρεσία του ανθρώπου.
- συνεργασία, συναδέλφωση λαών,
- προώθηση διαλόγου ως μέσου επίλυσης των διαφορών.

Συνέχισε.....

Αίτια πολέμου:

Οικονομικά →

- Τα συμφέροντα και ο ανταγωνισμός των εξοπλισμών
- η ανάγκη πρόσβασης σε πηγές ενέργειας, σε πρώτες ύλες και
- ο έλεγχος των αγορών.

Πολιτικά →

- α) Η υπεριοριστική (επεκτατική) πολιτική ορισμένων κρατών,
- β) η προσπάθεια των υπερδυνάμεων να αποκτήσουν ηγεμονικό ρόλο στη διεθνή σκηνή.

Ιδεολογικά →

- Ο εθνικισμός,
- ο θρησκευτικός φανατισμός και
- ο ρατσισμός.

Ηθικά →

- Η ανθρωπινή απληστία,
- η έλλειψη ανθρωπιστικής καλλιέργειας,
- ο αμοραλισμός

Άλλα αίτια →

- α) Το πρόβλημα του υπερπληθυσμού (αναζήτηση ξένων εδαφών),
- β) προαιώνιο μίσος μεταξύ χωρών,
- γ) εμφύλιοι πόλεμοι (σύγκρουση κοινωνικών τάξεων ή θρησκευτικών ομάδων).

Συνέχισε.....

Συνέπειες πολέμου:

- Εγκλήματα κατά της ανθρωπίνης ζωής και της αξιοπρέπειας του ατόμου (απώλεια ανθρωπίνων ζωών, τραυματισμοί, βασανιστήρια, πείνα κ. α).
- Ψυχολογικές επιπτώσεις στα άτομα που βίωσαν τη φρίκη του πολέμου, ανασφάλεια, πόνος, οδύνη.
- Υλικές καταστροφές, οπισθοδρόμηση χώρας, οικονομική εξαθλίωση.
- Απώλεια αξιών όπως η αγάπη, η ανθρωπιά, ο σεβασμός.
- Καταστροφή μνημείων και πολιτιστικής κληρονομιάς, αναστολή καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας.
- Οικολογική καταστροφή.

Συνέχισε.....

Τρόποι αποφυγής του πολέμου:

- Παραγκωνισμός συμφερόντων,
- Ύπαρξη ανεκτικότητας, διαλόγου και σεβασμού με σκοπό την πρόοδο και ευτυχία.
- Επικράτηση δικαιοσύνης και δικαιοτέρα κατανομή των αγαθών.
- Ενεργός συμμετοχή των πνευματικών ανθρώπων και προσπάθεια υπεράσπισης των ιδανικών της ειρήνης.
- Διεθνείς οργανισμοί → Προσπάθειες για ειρηνική επίλυση των διαφορών μεταξύ των λαών και τήρηση του διεθνούς δικαίου.
- Παιδεία →
- α) Ανθρωπιστικό χαρακτήρα,
- β) ανύψωση πνευματικού επιπέδου,
- γ) γνωριμία και επαφή με τους άλλους λαούς (πολυπολιτισμική κοινωνία),
- δ) καλλιέργεια οικουμενικής συνείδησης,
- ε) εξάλειψη στερεοτύπων / σεβασμός προς τον συνάνθρωπο.

Μ.Μ.Ε. →

- Ευαισθητοποίηση κοινής γνώμης.
- Επιστήμη, τέχνη, αθλητισμός.

Συνέχισε.....

Γενικά

Ειρήνη ονομάζεται η κατάσταση κατά την οποία απουσιάζουν από μία περιοχή οι έντολες αντιπαράθεσεις ανάμεσα σε κράτη ή κοινωνικές ομάδες. Σε περίοδο ειρήνης κυριαρχεί στις διακρατικές και κοινωνικές σχέσεις η συνεργασία, ο σεβασμός του διεθνούς και εσωτερικού δικαίου, η επίλυση των διαφορών με τη χρήση του διαλόγου. Ο πόλεμος, αντίθετα, βασίζεται στην επίλυση των διαφορών με την καταφυγή στη βία και έτσι παραβιάζει κάθε έννοια νομιμότητας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αξία της ειρήνης - Επιπτώσεις του πολέμου

1. **Ζωή:** Η ειρήνη διασφαλίζει και καταξιώνει το δικαίωμα του ανθρώπου στη ζωή. Αρκεί να σκεφτεί κανείς τα εκατομμύρια των νεκρών κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου για να συνειδητοποιήσει τη σημασία της παρατήρησης.
2. **Οικονομική ανάπτυξη:** Η ασφάλεια που προσφέρει η ειρήνη απελευθερώνει τις παραγωγικές δυνάμεις της κοινωνίας. Ο άνθρωπος αισθάνεται ελεύθερος να αναπτύξει τις κλίσεις και τις ικανότητές του, ευδοκμεί στον επαγγελματικό του χώρο και έτσι επέρχεται η οικονομική ανάπτυξη και ευημερία. Αντίθετα, ακόμη και η απειλή πολέμου κλονίζει την οικονομία, αυξάνοντας επικίνδυνα τον επιχειρηματικό κίνδυνο. Επίσης, στις περιόδους ειρήνης η οικονομική ανάπτυξη συντελεί στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κοινωνιών και όχι στους πολεμικούς εξοπλισμούς.
3. **Ανάπτυξη του πολιτισμού:** Το πνευματικό και πολιτιστικό επίπεδο της κοινωνίας σε περίοδο ειρήνης ανέχεται κατακόρυφα. Η διανοήση του ανθρώπου στρέφεται σε υγιείς δραστηριότητες και σε έργα πολιτισμού.
4. **Ψυχική ηρεμία:** Σε καιρό ειρήνης ο άνθρωπος μπορεί να προγραμματίζει τη ζωή του χωρίς τον φόβο και την αβεβαιότητα που προκαλεί ο πόλεμος. Το γεγονός αυτό προσδίδει στη ζωή σταθερότητα και ισορροπία κι έτσι γαληνεύει η ψυχή.
5. **Ηθική συγκρότηση:** Η ειρήνη συγκροτεί ηθικά τον άνθρωπο. Η ύπαρξή της στηρίζεται, όπως είπαμε, στον σεβασμό και στη δικαιοσύνη, αξίες δηλαδή που ηθικοποιούν την ανθρώπινη προσωπικότητα. Στον πόλεμο, αντίθετα, και δίκαια θεωρείται επιστροφή της ανθρωπότητας του άλλου! Γι' αυτό και δίκαια θεωρείται επιστροφή της ανθρωπότητας στη βαρβαρότητα.
6. **Δημοκρατία:** Δημοκρατία και ειρήνη είναι έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες. Η δημοκρατία είναι αδιανόητη σε καθεστώς πολέμου, ενώ μόνο η δημοκρατική λειτουργία σε τοπικό και διεθνές επίπεδο μπορεί να εξασφαλίσει την ειρήνη. Επίσης, η ειρήνη προϋποθέτει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες, που καταρρακώνει ο πόλεμος.

Οι κίνδυνοι που απειλούν την ειρήνη

1. **Οικονομικά συμπτώματα:** Ο οικονομικός ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών σήμερα εντείνεται στο έπακρο εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης. Ο ανταγωνισμός αυτός, όπως μας διδάσκει η Ιστορία, είναι εξαιρετικά εύκολο να περάσει στο επίπεδο των εδαφικών διεκδικήσεων και τελικά στον πόλεμο.
2. **Ιμπεριαλισμός:** Η επεκτατική πολιτική των ισχυρών του πλανήτη, που εξαχρώνει κάθε έννοια διεθνούς νομιμότητας, μπορεί να οδηγήσει -και οδηγεί συχνά- σε περιφερειακές συγκρούσεις.
3. **Εθνικισμός:** Η κατάργηση των καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης δημιούργησε αστάθεια στην περιοχή μας. Ο εθνικισμός, ο μεγαλειώδης, αποτελούν κίνδυνο για την παγκόσμια ειρήνη.
4. **Πόλεμοι εξοπλισμού:** Υποστηρίζεται συχνά πως «αν θέλεις ειρήνη, ετοιμάσου για πόλεμο». Σε αυτή τη λογική εντάσσεται και η «κούρσα» των πολεμικών εξοπλισμών, στην οποία επιδίδονται πολλά από τα σύγχρονα κράτη, απλώς και μόνον για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των μεγάλων πολεμικών βιομηχανιών. Για μια ακόμη φορά η Ιστορία είναι αδιάψευστος μάρτυρας του παραλογισμού αυτής της αντίληψης: κάθε φορά που υπήρχε ένταση των εξοπλισμών, ο πλανήτης βρισκόταν στα πρόθυρα του πολέμου.
5. **Εθισμός στη βία:** Η ηθική κρίση που παρατηρείται στην εποχή μας εξοβλίζει τον άνθρωπο και τον καθιστά ικανό για κάθε έγκλημα και αχρείτητα. Παράλληλα, η προβολή της βίας από τα ΜΜΕ και τον κινηματογράφο τη νομιμοποιούν στη συνείδηση των ανθρώπων και ειδικά των νέων. Έτσι μόνο μπορεί να εξηγηθεί η εμμονή πολλών στη χρήση βίας για την επίλυση διακρατικών διαφορών.
6. **Ιστορικές διαφορές:** Δεν πρέπει βέβαια να παραβλέπουμε την ύπαρξη ιστορικών διαφορών μεταξύ κάποιων κρατών. Τις διαφορές αυτές, ειδικά σε περίοδο εσωτερικών κοινωνικών αναταραχών, μπορούν κάποιον να τις εκμεταλλευθούν για την έξαρση εθνικιστικής ύστερας.

Λύσεις για την προστασία της ειρήνης

1. **Ενημέρωση:** Καθοριστικής σημασίας είναι η ενημέρωση των πολιτών για τις καταστροφικές συνέπειες του πολέμου. Όσο περισσότερο αυξάνεται η «αποτελεσματικότητα» των σύγχρονων οπλικών συστημάτων, τόσο περισσότερο πρέπει οι πολίτες να συνειδητοποιούν την αξία της ειρήνης.
2. **Σεβασμός του διεθνούς δικαίου:** Η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να επιδείξει σεβασμό στους κανόνες της νομιμότητας και να ελέγχει αυστηρά τους την παραβιάζουν. Επίσης, η διεθνής πολιτική ζωή πρέπει να βασίζεται στην επίλυση των διακρατικών διαφορών στον διάλογο και όχι στην απειλή χρήσης βίας.
3. **Ελεγχος των εξοπλισμών, μείωση δαπανών για εξοπλισμούς:** Εξοπλισμοί και δαπάνες.
4. **Συνεργασία των λαών, αλληλοσεβασμός:** Ανθρωπιστική παιδεία - ανθρωπότητα.
5. **Εξαγωγή ανήλικων:** ανθρωπότητα.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Πρόλογος

Βλ. οδηγίες (σ. 136).

Ορισμός της Α' έννοιας - Ορισμός της Β' έννοιας

- Είδη - μορφές (πλάτος και βάθος της Α, της Β...)
- Ιστορική τοποθέτηση (σύντομη ιστορική αναδρομή, χαρακτηριστικοί σταθμοί της Α, της Β...)
- Αίτια - κίνητρα - ελπίδια (βιολογικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, θρησκευτικά, ψυχολογικά...)
- Συνέπειες - αποτελέσματα (πλεονεκτήματα - μειονεκτήματα, τα υπέρ - τα κατά, η μία όψη - η άλλη όψη):

έννοια Α	(ο ένας τρόπος)	έννοια Β
- στον υλικό τομέα		- στον υλικό τομέα
- στον κοινωνικό τομέα		- στον κοινωνικό τομέα
- στον πνευματικό - καλ- λεχνικό τομέα		- στον πνευματικό - καλ- λεχνικό τομέα
- στον ηθικό - ψυχικό τομέα...		- στον ηθικό - ψυχικό τομέα...
στον υλικό τομέα	(ο άλλος τρόπος)	στον υλικό τομέα
στον κοινωνικό...		στον κοινωνικό...
στον πνευματικό...		στον πνευματικό...
στον ηθικό...		στον ηθικό...

- Συμπεράσματα απ' αυτές τις συνέπειες...
- Αντιρρήσεις - εξαιρέσεις για την κάθε έννοια.
- Γενικό συμπέρασμα για κάθε έννοια χωριστά. Μετά θγαίνει συμπέρασμα από τη σύγκριση των συνεπειών και των δύο εννοιών... Δηλ. είναι εν- νοίες συγγενείς, μπορούν να συνυπάρχουν; Είναι αντίθετες; Ποια είναι η προτιμότερη;
- Πρακτική αντιμετώπιση του θέματος: Δυσχέρειες, προβλήματα, βιολο- γικά, ψυχολογικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, πνευματικά που προ- για την απόκτηση, την αποφυγή των εννοιών... Τρόποι, προϋποθέσεις, μέσα δύο ή της μιας από αυτές (ανάλογα με τις έννοιες...).

Κύριο μέρος

Ειρήνη - πόλεμος!

«Ουδείς ούτως ανόητος εστιν, όστις πόλεμον προ ειρήνης αιρείται», λέει ο Ηρόδο- τος...

Ειρήνη είναι η κατάσταση ησυχίας, τάξης και ασφάλειας από κάθε εσωτερικό ή εξωτερικό εχθρό. η αρμονική και φιλική σχέση μεταξύ ανθρώπων και κρατών... Πόλεμος είναι η ένοπλη σύρραξη, η προσπάθεια να επιλυθούν με τα όπλα οι διαφορές...

- Μιλώντας για ειρήνη, εννοούμε δέδια τη δίκαιη ειρήνη και όχι αυτή που επιδιώκεται με τη βία, την άδικη ειρήνη. «Ειρήνη μετά μεν δικαίου και πρέπον- τος», λέει ο Πολύβιος, «κάλλιστόν εστι κτήμα και λυσιτελέστατον· μετά δε κακίας και δουλείας επονείδιστος, πάντων αίσις τον και διαδερώτατον».

Ο πόλεμος, ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει, διακρίνεται σε κατακτητικό - αποικιακό, αμυντικό, απελευθερωτικό, θρησκευτικό, δυναστικό...

Ανάλογα με την έκτασή του και τον τόπο στον οποίο διεξάγεται, διακρίνεται σε τοπικό, εμφύλιο, παγκόσμιο... «κατά ξηράν», «κατά θάλασσαν».

Ανάλογα με τα μέσα (όπλα) με τα οποία διεξάγεται μπορεί να είναι συμβατι- κός, χημικός, πυρηνικός...

Μιλώντας πιο κάτω για πόλεμο, εννοούμε τον κατακτητικό, αποικιακό, εμφύ- λιο... «Οι αμυντικοί πόλεμοι», λέει ο Αυγουστίνος, «είναι οι μόνοι δίκαιοι και νόμιμοι...», καθώς και οι απελευθερωτικοί...

Εάν ανατρέξουμε στην ιστορία, θα δούμε ότι της ειρήνης το γέλιο διακόπτει συχνά η θρόνη του πολέμου... Από τις χαρακτηριστικές ειρηνικές περιόδους («χρυσούς αιών», Ραχ τομπα κτλ.) και τους κυριότερους πολέμους (Τρωικός, Περσικοί, Πελοποννησιακός, 100ετής μεταξύ Άγγλων και Γάλλων, Παγκόσμιος κτλ.) θα διαπιστώσουμε τα ελαττήρια, τα αίτια καθώς και τα αποτελέσματα της ειρήνης και του πολέμου...

Τα κίνητρα που παρακινούν τον άνθρωπο για ειρήνη είναι η φύση του για ειρηνική συμβίωση, ο πόθος του για ευτυχία... καθώς και η γνώση των θλιδερών συνεπειών του πολέμου...

Τα αίτια του πολέμου είναι γνωστικά, οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά, θρη- σκευτικά κτλ. (αρχομανία, εγωιστικά ένστικτα, θρησκευτικοί ανταγωνισμοί, μι- σαλλοδοξίες, φανατισμοί, αλληλοεχθιστά, διαρπαγές, λεηλασίες...). «Δια την των χρη- μάτων κτήσιν πάντες οι πόλεμοι γίνονται» (Πλάτωνας)... «Σε όλους τους πολέ- μους το κυριότερο ελατήριο υπήρξε η κλοπή και η διαρπαγή» (Σενέκας). «Οι σκληροί πόλεμοι είναι απόδεξις αδιάφευκτος της πλεονείας και της βαρβαρότη- τος των εθνών. Μόνος νόμιμος πόλεμος είναι ο υπέρ της ελευθερίας και της αυτο- νομίας» (Κορσής). Όταν πρόκειται περί αμυντικού ή απελευθερωτικού πολέμου

1. Το θέμα μπορεί να δοθεί και με μορφή γνωμικού ή μιας πρότασης. Π.χ. «Ουδείς ούτως ανόητος εστιν, όστις πόλεμον προ ειρήνης αιρείται» ή «Τα αγαθά της ειρήνης και τα κακά του πολέμου».

φνησότητα, στην ηθική κατάσταση... Το αντίδοτο δεν ηγείται, όμως, να είναι ο πώλεμος, φονικά ο αμυντικός, απελευθερωτικός πώλεμος δικαιολογείται. Εμπνέει

Πώς όμως θα επιτευχθεί η ειρήνη; Πώς θα αποφευχθεί ο πόλεμος; Απαιτείται σύνεση, κατανόηση, γνώση της ιστορίας, μόρφωση... «Ο παιδαγωγός πρέπει να μπαίνει στο νέο δυο πράγματα, την ειρήνη και την εργασία· να μισεί δε ένα, τον πόλεμο» (Α. Φρανς). Οι άνθρωποι προστάθηκαν και προσπαθούν πάντοτε να εξασφαλίσουν την ειρήνη με συμβιβασίες, συμβιβασίες, συμβιβασίες... (Αμφικτιονίες, Κ.Τ.Ε., Ο.Η.Ε.). Οι λόγιοι γράφουν έργα για την ειρήνη... (Αγιογραφίες, Ισογρά- της, Δημοσθένης, Τολστόι,...). Οι Λατίνοι έλεγαν: *si vis pacem, para bellum*... ✱

Εκδίωξη παθών, ευχές για κατανόηση και ομόνοια... «Ο πόλεμος είναι η πιο ηλίθια, η πιο τραγική απ' όλες τις ανθρώπινες περιπέτειες. Είναι ηλίθια γιατί επιβάλει ελέγχιστα προδιαγήματα για πολλών καιγό· τραγική δε εξαιτίας της μετέωρης καταστροφής σε ανθρώπινες ζωές, σε πολιτισμό, σε παύση...» (Ανέγνωσε).

KAZMAYH: GYUPOHOS, KAZOOU GEN,
* EOR OIEAS EN, EPOYM, ETOI PAGE TOU NO JEHO

ΚΕΙΜΕΝΟ:

[...] Οι εξελίξεις της επιστήμης, της τεχνολογίας, της βιομηχανίας, της οικονομίας, οι οποίες προωθούν πλέον το διαστημόπλοιο Γη, δε ρυθμίζονται ούτε από την πολιτική ούτε από τη δεοντολογία. Έτσι, εκείνο που φαινόταν ότι επρόκειτο να εξασφαλίσει τη βέβαιη πρόοδο φέρνει βεβαίως δυνατότητες μελλοντικής προόδου, αλλά παράλληλα δημιουργεί και αυξάνει τους κινδύνους.

Οι παραπάνω εξελίξεις συνοδεύονται από πολλαπλές βάρβαρες οπισθοδρομήσεις. Οι πόλεμοι πληθαίνουν στον πλανήτη και χαρακτηρίζονται όλο και περισσότερο από τα εθνικοθηρησκευτικά συστατικά τους. Παντού η συνείδηση του πολίτη υποχωρεί και η βία απλώνεται σαν γάγγραινα στις κοινωνίες. [...]

Στον τομέα αυτό, όπως και σε άλλους, η γεμάτη μίσος βαρβαρότητα που έρχεται από τα βάθη των ιστορικών αιώνων συνοδεύεται από την παγερή και ανώνυμη βαρβαρότητα που χαρακτηρίζει τον πόλιτισμό μας.

Οι επικοινωνίες επεκτείνονται στον πλανήτη, ωστόσο η ασυνεννοησία αυξάνεται. Οι κοινωνίες γίνονται όλο και περισσότερο αλληλεξαρτώμενες, είναι όμως όλο και περισσότερο έτοιμες να αλληλοσπαραχθούν. [...]

Παραδόξως το χάος στο οποίο κινδυνεύει να βυθιστεί η ανθρωπότητα εμπεριέχει την τελευταία της ελπίδα. Γιατί; Καταρχάς, επειδή η εγγύτητα του κινδύνου ευνοεί τη συνειδητοποίηση, η οποία μπορεί έτσι να διευρυνθεί και να πολλαπλασιαστεί για να φτιάξει μια μεγάλη πολιτική επίγειας σωτηρίας. Κυρίως όμως για την εξής αιτία: όταν ένα σύστημα είναι ανίκανο να θεραπεύσει τα ζωτικά του προβλήματα είτε αποσυντίθεται είτε μπορεί μέσα στην αποσύνθεσή του να μεταμορφωθεί σε ένα μετα-σύστημα πλουσιότερο, ικανό να θεραπεύσει αυτά τα προβλήματα. [...]

Ωστόσο, έτσι όπως ο οργανισμός μας διαθέτει μη διαφοροποιημένα κύτταρα που μπορούν να δημιουργήσουν όλα τα όργανά μας, το ίδιο και η ανθρωπότητα διαθέτει τις γενικές αρετές που επιτρέπουν τη δημιουργία νέων. Αν αληθεύει ότι οι αρετές αυτές βρίσκονται σε νάρκη, σε καταστολή από την εξειδίκευση και την ακαμψία των κοινωνιών μας, τότε οι γενικευμένες κρίσεις που τις κλυδωνίζουν και κλυδωνίζουν και τον πλανήτη θα μπορούσαν να φέρουν τη ζωτική μεταμόρφωση. Πρέπει να περάσουμε από την απελπισία για να ξαναβρούμε την ελπίδα.

Edgar Morin, «Πόλεμος και ειρήνη», εφημ. *LE MONDE*, αναδημοσίευση στην εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 2003.

Terra incognita

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΗΤΣΟΣ
mimis@diastaseis.gr

Τρία είναι τα βασικά επιχειρήματα που προβάλλουν εδώ και χρόνια οι αντίπαλοι της πυρηνικής ενέργειας. Το ένα είναι οικονομικό: οι αντιδραστήρες είναι ακριβοί, η απόσβεσή τους χρειάζεται πολλές δεκαετίες, πολύ καλύτερα θα ήταν λοιπόν να δοθεί έμφαση σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας, όπως ο ήλιος, ο αέρας ή το υδρογόνο. Το δεύτερο αφορά τα πυρηνικά απόβλητα, τα οποία χρειάζονται ένα τεράστιο χρονικό διάστημα για να απενεργοποιηθούν, κατά συνέπεια όσο βαθιά κι αν ενταφιαστούν θα αποτελούν για πολλές γενιές κίνδυνο τόσο για τους ανθρώπους όσο και για το περιβάλλον. Το τρίτο επιχειρήμα αφορά την ασφάλεια των ιδίων των πυρηνικών εργοστασίων. Όσο κι αν έχει προχωρήσει η τεχνολογία, όσο παχιά κι αν είναι τα τοιχώματα που περιβάλλουν το πυρηνικό καύσιμο, υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο να πέσει το εργοστάσιο θύμα ενός τρομοκράτη. Ή να πληγεί από έναν ακόμη πιο ανελέητο και απροσδόκητο εχθρό: τον Εγκέλαδο.

Όταν σημειώθηκε η πυρηνική καταστροφή του Τσερνόμπιλ, η Σοβιετική Ένωση ήταν μια κλειστή κοινωνία. Η κυβέρνησή της ήταν κρυφίνους και χρειάστηκε να περάσουν μέρες για να μάθουμε τι είχε συμβεί. Από τότε όμως έχουν περάσει 25 χρόνια και η τεχνολογία έχει σημειώσει αλματώδη πρόοδο. Εκπληκτικοί διαπιστώνουμε λοιπόν τις τελευταίες ημέρες ότι

Ιάπωνες ειδικοί ελέγχουν για ραδιενέργεια παιδιά που έμειναν κοντά στο πυρηνικό εργοστάσιο της Φουκουσίμα

οι Ιάπωνες και ξένοι ειδικοί αντιμετωπίζουν το δυστύχημα στο εργοστάσιο της Φουκουσίμα ως terra incognita. «Το ατύχημα αυτό, γνωστό ως station blackout, θεωρείται εξαιρετικά σπάνιο», τόνιζε χθες ο αμερικανός φυσικός Κεν Μπέρκερον σε μια συζήτηση που οργάνωσε το περιοδικό «Scientific American». «Είναι πάντως κάτι που ανησυχεί τους επιστήμονες εδώ και δεκαετίες». Κι εμείς γιατί δεν το ξέραμε; Γιατί οι ηγέτες της Γερμανίας, της Βρετανίας, της Γαλλίας, πρόσφατα της Τουρκίας, δεν το γνώσποιναν στους ψηφοφόρους τους όταν

λάμβαναν τις αποφάσεις για την κατασκευή των πυρηνικών εργοστασίων; Και τι σημαίνει ακριβώς η δόλωση της Άνγκελα Μέρκελ ότι θα επανεξετάσει την ασφάλεια των πυρηνικών αντιδραστήρων της χώρας της; Όταν αποφάσιζε μαζί με τους Φιλελεύθερους την παράταση της ζωής τους, δεν είχε ζυγίσει τους κινδύνους;

Τον τελευταίο καιρό, διαβάζουμε, οι ιαπωνικές αρχές σε συνεργασία με τη γαλλική εταιρεία Areva έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν στους πυρηνικούς αντιδραστήρες το λεγόμενο ΜΟΧ (μεγάμα οξειδίων), που αποτελείται από ουράνιο και πλουτώνιο, είναι προϊόν ανακύκλωσης πυρηνικών αποβλήτων, είναι πολύ πιο τοξικό από τα προηγούμενα καύσιμα και ο κίνδυνος τήξης του είναι μεγαλύτερος. Αυτό το υλικό χρησιμοποιείται στον αντιδραστήρα 3 της Φουκουσίμα και η χρήση του επρόκειτο να γενικευτεί. Είναι βέβαιο ότι όλα αυτά τώρα θα αλλάξουν. Αλλά αυτό δεν είναι αρκετό. Όπως εξηγεί στη «Μοντ» ο Ντανιέλ Κον-Μπεντίτ, «ο άνθρωπος πίστεψε ότι μπορούσε να υποτάξει πλήρως τη φύση. Η Ιαπωνία δείχνει ότι αυτό δεν είναι δυνατό. Μηδενικός κίνδυνος από την πυρηνική ενέργεια δεν υπάρχει. Ήλθε η ώρα λοιπόν να οργανωθεί ένα δημοψήφισμα για το μέλλον της».

→LINK: <http://diastaseis.blogspot.com>

Ενός - 57

B1. ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΛΕΞΕΙΣ - ΦΡΑΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΣΥΝΩΝΥΜΑ	ΑΝΤΙΘΕΤΑ
ιδεολογία - σύστημα ιδεών ιδεολόγος - αγνός, ανιδιοτελής εθελοντισμός - εκούσια προσφορά ακτιβισμός - ανάληψη δυναμικής δράσης ανθρωπισμός - ουμανισμός αλληλεγγύη - συμπαράσταση φιλόλληλος - αλτρουιστής φιλειρηνικότητα - ειρηνοφιλία φιλερις - εριστικός αποστολή - προορισμός λιμοκτονία - πείνα αναξιοπαθώ - υποφέρω στερούμενος αποχειροβίωτος - βιοπαλαιστής επιδημία - εξάπλωση αρρώστιας περίθαλψη - κοινωνική πρόνοια κακοποίηση - κακομεταχείριση βασανιστικός - μαρτυρικός αμνηστία - παραγραφή αδικήματος καταπίεση - καταδυνάστευση δικαιώνομαι - βρίσκω το δίκιο μου	ιδεατός - υπαρκτός ιδεαλισμός - υλισμός εθελοντικός - υποχρεωτικός δραστηριοποιούμαι - αδρανώς ανθρωπιά - απανθρωπιά φιλόανθρωπος - μισάνθρωπος ανεξίκακος - εκδικητικός φιλελεύθερος - ανελεύθερος φιλήσυχος - ταραχοποιός πονετικός - άπονος, πονόψυχος πειναλέος - χορτάτος αναπηρία - αρτιμέλεια αμάθεια - πολυμαθεια ευπρόσβλητος - απρόσβλητος προνοπτικότητα - απρονοσία προστατευμένος - απροστάτευτος ντροπή - (ξε) αδιαντροπιά διαπραγματεύσιμος - αδιαπραγμάτευτος υποτέλεια - ανεξαρτησία δικαιοπάροχος - δικαιοδόχος

ΠΑΡΑΓΩΓΑ	ΣΥΝΘΕΤΑ
όνομα:	δρόμος:
πλήθος:	έργο:

Η τέχνη του πολέμου

Κάθε πόλεμος βασίζεται στο κατά πόσον ο ένας αντίπαλος καταφέρνει να εξαπατήσει τον άλλον με μεγαλύτερη επιτυχία. Η επίδειξη αδυναμίας είναι συχνά ένα μεγάλο όπλο που τις περισσότερες φορές καταφέρνει να παραπλανήσει τους αντιπάλους και να τους κάνει να αισθανθούν υπεροχή. Όσο περισσότερο προσποιούμαστε αδυναμία και υποχωρητική διάθεση τόσο ο αντίπαλος υπερεκτιμά τις ικανότητες και τις επιτυχίες του. Στην πραγματικότητα όμως σιγά - σιγά αποδυναμώνεται και εξαντλείται με αποτέλεσμα, όταν εμείς αντεπιτεθούμε δεν είναι προετοιμασμένος γι' αυτό ούτε και το αναμένει. Η τακτική της εξαπάτησης του αντιπάλου είναι χρέος του πολεμιστή καθώς στον πόλεμο δεν ισχύει καμιά από τις συμβάσεις της ειρήνης.

Είπαν κάποιες φωνές πως η ειρήνη είναι ένα τέχνασμα της πολεμικής στρατηγικής και ουσιαστικά δεν υπάρχει. Είπαν άλλες φωνές πάλι ότι αν θέλουμε ειρήνη πρέπει να προετοιμαζόμαστε για τον πόλεμο. Ο καλύτερος τρόπος εδραίωσης της ειρήνης είναι η καλή γνώση των πολεμικών τακτικών, όσο κι αν αυτό ακούγεται παράξενο. Όσο περισσότερο σεβόμαστε εκείνον που έχουμε απέναντί μας, τόσο πιο προσεκτικά τον αντιμετωπίζουμε. Ο σεβασμός στον αντίπαλο είναι το μυστικό κλειδί που καθορίζει τη στάση μας. Η αλαζονεία, που από τους αρχαίους Έλληνες αποκλήθηκε «ύβρις», επισύρει αργά ή γρήγορα την καταστροφή του αλαζόνα.

Το έργο του κινέζου Σουν Τζου «Η τέχνη του πολέμου», θεωρητικού της στρατηγικής, έχει διαβαστεί από πάρα πολλές γενιές επίδοξων στρατηγών, σύγχρονων μάνατζερς και προπονητών αθλητικών ομάδων. Πρόκειται για ένα δοκίμιο περί της «τέχνης του πολέμου», που δημιουργήθηκε πριν από 2.500 χρόνια κι όμως παραμένει εξαιρετικά σύγχρονο. Μας ξαφνιάζει ενίοτε η αναφορά στον πόλεμο, μας προβληματίζει πολύ περισσότερο η αναφορά στην τέχνη που μπορεί να τον διέπει. Έχουμε συχνά συνδεδεμένο στο νου μας τον πόλεμο με τον θάνατο, με την καταστροφή που τον διαδέχεται και με τον ανθρώπινο πόνο, που κάθε πόλεμος προκαλεί. Ο πόλεμος είναι εν γένει μια έννοια συνδεδεμένη με την κατάκτηση, με την καταπάτηση δικαιωμάτων των ανθρώπων.

Διαβάζουμε στο κείμενο του Σουν Τζου: «Σε όλη την ιστορία δεν υπάρχει περίπτωση μιας χώρας που να ωφελήθηκε από έναν παρατεταμένο πόλεμο». Και πιο κάτω: «Μόνο κάποιος που γνωρίζει τα καταστροφικά αποτελέσματα ενός μακροχρόνιου πολέμου, μπορεί να κατανοήσει τη μεγάλη σπουδαιότητα της γρήγορης λήξης του.» Έχοντας υπόψη τα σύγχρονα βιώματα της εποχής μας και τις συνέπειες της διεξαγωγής πολέμων στην Εγγύς και Μέση Ανατολή, βρίσκουμε το αρχαίο αυτό κείμενο εξαιρετικά ενδιαφέρον.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

διέπει = χαρακτηρίζει